

*Сякацкая Алена Станіславаўна, настаўнік беларускай мовы і літаратуры
Дзяржаўнай установы адукацыі “Лошніцкая гімназія Барысаўскага раёна”,
Мінская вобласць*

Даследчая работа “Мастацкія асаблівасці перакладу

“Слова пра паход Ігаравы” Яўгена Крупенькі”

Створанае больш за восем стагоддзяў таму і ўпершыню надрукаванае ў 1800 годзе “Слова пра паход Ігаравы” працягвае захапляць і хваляваць чытачоў, вучоных, пісьменнікаў, аматараў славянскай мінуўшчыны. Нямала намаганняў прыклалі даследчыкі XIX–XX стагоддзяў, каб раскрыць багацце ідэйна-мастацкага зместу гэтага твора, асаблівасці яго вобразнай сістэмы.

“Нягледзячы на навуковыя даследаванні, шмат пытанняў і праблем вывучэння “Слова” канчаткова не высветлена. Іх вырашэнне ў значнай меры ўскладняе тая акалічнасць, што адзіны вядомы рукапіс, у якім быў змешчаны гэты твор, згарэў у 1812 годзе ў Маскве” [3, с.16].

Да перакладу “Слова пра паход Ігаравы” звярталіся многія аўтары. “Паэма пра Ігара заўсёды будзе народнай і актуальнай”, – пісаў наш славыты зямляк Адам Міцкевіч. Бо заўсёды народным будзе заклік паэта да згоды і міру паміж людзьмі. Бо заўсёды актуальнымі будуць высокія гуманістычныя ідэалы, ідэі служэння Роднай зямлі і Чалавеку, з вялікаю мастацкаю сілаю выяўленыя ў гэтым “залатым слове” Старажытнай Русі [3, с.19].

Аб’ектам даследавання стаў пераклад “Слова пра паход Ігаравы” беларускага паэта Яўгена Крупенькі.

Асноўная мэта даследавання: прааналізаваць мастацкія асаблівасці перакладу “Слова пра паход Ігаравы” Яўгена Крупенькі.

Рэалізацыя пастаўленай мэты патрабавала вырашэння наступных **задач**:

- вывучэнне літаратурных крыніц па тэме;
- знаёмства са старажытнарускім тэкстам “Слова”;
- аналіз перакладу “Слова пра паход Ігаравы” Яўгена Крупенькі.

ГЛАВА 1. “СЛОВА ПРА ПАХОД ІГАРАВЫ” – ПОМНІК СТАРАЖЫТНАЙ КУЛЬТУРЫ

1.1. Ідэйна-мастацкі змест “Слова пра паход Ігаравы”

“Ёсць помнікі культуры, якім наканаваны шчаслівы лёс – жыць вечно. Створаная ў адзін век з “Песняй аб Раландзе” ў Францыі, “Віцезем у тыгровай скуры” ў Грузіі, песнямі аб Сідзе ў Іспаніі, паззіяй скальдаў у Скандынавіі і мінезінгераў у Германіі, “Слова пра паход Ігаравы”, увасобіўшы найбольш характэрныя рысы свайго народа, ужо даўно пераступіла грані вякоў” [2, с.165].

Феадальная раздробленасць Кіеўскай Русі не перашкодзіла аўтару выступіць перакананым агітатарам у абарону зямлі рускай ад варожага нашэсця манголаў. “У цэнтры гэтай агітацыі “славутае залатое слова” кіеўскага князя Святаслава, заклік прыйсці яму на дапамогу, каб адплаціць полаўцам “за обиды сего времени, за землю Русскую, за раны Игоревы” [2, с.165].

“Слова” прысвечана гістарычным падзеям, якія апісаны ў дакладных пісьмовых крыніцах, у Іпацьеўскім і Лаўрэнцьеўскім летапісах. У творы дзейнічаюць або згадваюцца рэальныя гістарычныя асобы, якія сапраўды жылі ў XI-XII стагоддзях.

Сярэднявечны гістарызм – адна з характэрных асаблівасцей усёй старажытнай літаратуры. “Гэтую творчую манеру трымацца рэальных падзей, суровай праўды жыцця, выкладаць “па былых нашага часу, а не Баянавым складам”, напышлівым і рытарычным, аўтар “Слова” выбраў адразу, з самага пачатку гаворкі. Аднак сваё апавяданне ён павёў не як летапісец-гістарыёграф, педантычны рэгістратар падзей, а як сапраўдны мастак, здолеўшы здабыць з сырой руды будзённасці самародкі высокай пробы, надаць сілаю свайго таленту адзінкавым, прыватным фактам і выпадкам тагачаснага жыцця эпічную маштабнасць, высокі гістарычны сэнс і гучанне вялікай паэзіі”. [3, с.8-9]

Яго твор — не храналагічна паслядоўны, дакументальна дакладны і эпічна спакойны выклад падзей, а цэласная серыя яркіх, жывых, як бы ўзятых з самога жыцця малюнкаў, створаных сапраўдным майстрам, пададзеных

па-мастацку смела і самабытна. Яго апавяданне, поўнае дынамізму і эмацыянальнай напружанасці, ліра-эпічнае паводле свайго характару. У залежнасці ад тэмы і зместу гаворкі, яе ідэйна-мастацкіх задач аўтар мяняе тон апавядання, яго рытм, выкарыстоўваючы адпаведныя вобразна-стылёвыя сродкі.

Усхваляваная гаворка пра сучаснае дапаўняецца ў паэме аўтарскімі адступленнямі і разважаннямі пра мінулае Радзімы, напоўненымі глыбокай трывогай за яе будучыню. Асноўнай частцы папярэднічае ўступ, у якім аўтар тлумачыць свой выбар тэмы і характар выкладу.

У цэнтры «Слова» — няўдалы паход старажытна-рускіх князёў на полаўцаў. Апісваючы яго, аўтар разгортвае шырокую гістарычную панараму ўсяе Русі, якую падае ў святле свайго разумення яе мінулага і сучаснага, па-мастацку сцвярджае асноўную ідэю свайго твора. З пункту гледжання рыцарскіх ідэалаў таго часу абмалёўваюцца і асноўныя вобразы паэмы. [3, с. 9]

Гнеўнае асуджэнне міжусобіц, заклік да яднання – асноўная ідэя “Слова пра паход Ігаравы”, у якой выявіліся погляды перадавых колаў старажытнарускага грамадства, імкненні ўсяго народа.

1.2. Пераклады “Слова пра паход Ігаравы”

Вялікую, двухвекавую традыцыю мае ўжо і гісторыя перакладаў «Слова пра паход Ігаравы» на сучасныя мовы. На працягу XIX—XX стагоддзяў твор быў перакладзены на дзесяткі моў народаў свету. Самы ранні пераклад на сучасную рускую мову ажыццявілі яе першыя выдаўцы. Сярод найлепшых расійскіх перакладаў «Слова» — пераклады В. Жукоўскага, А. Майкава, С. Шарвінскага, М. Забалоцкага, Д. Ліхачова, І. Шклярэўскага. “Работа над «Словам» была апошняй работай Пушкіна. Захаваліся яго намёткі на надрукаваным экзэмпляры перакладу Вельтмана, які зрабіў такі надпіс: «Александр Сергеевич, пети было тебе, Велесову внуку, соловию сего времени, песь Игоревы, того Ольга внуку...». Акрамя таго, у паперах Пушкіна захаваўся пачатак артыкула пра «Слова» і заўвагі пра яго асобныя месцы. Ён высока цаніў гэты твор, але не паспеў ажыццявіць сваю мару — ажыццявіць пераклад

«Слова» на сучасную рускую мову. Тарас Шаўчэнка пакінуў нам свае «вопыты» перакладу «некоторых фрагментаў» «Слова» на сучасную ўкраінскую мову. Бесмяротная песня натхніла Барадзіна на стварэнне геніяльнай оперы, а Васняцова — славутай карціны... Пералік усіх дзеячаў навукі, паэзіі і наогул культуры, чыю ўвагу прыцягваў гэты помнік, заняў бы даволі аб'ёмнае месца. І ў наш час усё часцей і часцей з'яўляюцца пераклады «Слова» на рускую і ўкраінскую мовы». [2, с.166]

Па-ўкраінску хораша загучаў твор дзякуючы майстэрству І. Франко і П. Мірнага, М. Рыльскага і Н. Забілы.

Першая спроба данесці да беларускага чытача на яго роднай мове мастацкае хараство славутай паэмы належыць выдатнаму беларускаму паэту Максіму Багдановічу, які ў 1910 г. пераклаў з гэтага твора невялікі ўрывак пад назваю «Песня пра князя Ізяслава Полацкага». Праўда, гэта не быў факт першага знаёмства беларусаў са «Словам». Пра яго чулі значна раней, яго ведалі і ў XIX ст. дзякуючы розным перекладам, навуковым і папулярным публікацыям, якія з'яўляліся тады ў рускім, польскім, украінскім друку і даходзілі да Беларусі. Глыбокі, уніклівы аналіз гэтага твора падаў і ў сваіх лекцыях па славянскіх літаратурах А. Міцкевіч. Што ж датычыцца поўных перакладаў паэмы на сучасную беларускую мову, то яны з'явіліся ў XX ст.

У цяжкі перыяд гісторыі беларускага народа, у гады грамадзянскай вайны і іншаземнай інтэрвенцыі на Беларусі, у час самаахвярнай барацьбы за нацыянальнае адраджэнне, менавіта да «Слова» звярнуліся Янка Купала і Максім Гарэцкі, знайшоўшы ў ім і высокія мастацкія вартасці, і вельмі надзённыя думкі і ідэі. Яны ўпершыню здзейснілі поўныя пераклады гэтага твора на беларускую мову, пераклады дакладныя і самабытныя, якія адлюстроўваюць не толькі майстэрства перакладчыкаў, выдатных мастакоў роднага слова, але і тагачасны ўзровень ведаў пра гэты твор. Янку Купалу належыць таксама адзін з найлепшых у славянскім свеце вершаваных перакладаў паэмы. Яго пераклад зроблены свабодна, з шырокім выкарыстаннем багаццяў песеннай творчасці беларускага народа.

ГЛАВА 2. МАСТАЦКІЯ АСАБЛІВАСЦІ “СЛОВА ПРА ПАХОД ІГАРАВЫ” ЯЎГЕНА КРУПЕНЬКІ

2.1. Аналіз перакладу “Слова пра паход Ігаравы” Яўгена Крупенькі

Яўген Крупенька – вядомы беларускі паэт [ДАДАТАК 1]. У перакладзе “Слова” яму ўдалося правільна перадаць пафас арыгінала, яго грамадскую накіраванасць. “Слова пра паход Ігаравы” — гэта гімн мужнасці і славе нашых продкаў, пранікнёны роздум аб лёсе роднага краю, палымяны заклік да аб’яднання, неўміручы завет мацаваць адзінства, клапаціцца аб велічы Айчыны. Аўтар перакладу ўлавіў глыбінны змест “Слова пра паход Ігаравы”. Ён імкнецца перадаць гістарычны каларыт і данесці яго да чытача.

Аўтар паказвае рускіх князёў і іх воінаў мужнымі, моцнымі, гатовымі ісці ў бой з чужакамі, каб адваяваць свабоду для свайго народа:

Зачакаўся Ігар-князь даўно –
Усевалада-брата не відно.
Вось і ён, буй-тур, здалёк імчыць,
аж зямля ўгінаецца, дрыжыць... [2, с.127]

А куране-воіны
славаю ўзброены,
на подзвігі гатовыя,
у баях – нязломныя...

... і заўсёды здабывалі самі
у баях з ліхімі чужакамі
Славу – князю,
гонар, чэсць – сабе. [2, с.128]

Патрыятызмам прасякнуты радкі паэмы:
Русь святую, наш любімы край,

Не павінны ворагі таптаць. [2, с.127]

Імкненне да свабоды, незалежнасці славян падкрэслівае аўтар перакладу, пранікнёна паказвае, колькі гора прыносілі народу міжусобныя войны:

... на землях ураджайных, вольных
не красавалі каласы,
радзелі людзі, як лясы...
... людзьмі ўцелена зямля.
Нялёгкі час быў і суровы,
сіроты плакалі і ўдовы. [2, с.134]

І пакуль штодзённыя крамолы
між сабой тайком князі вядуць,
нападаюць полаўцы на сёлы
і даніну шчодрую бяруць. [2, с.138]

Ярка ахарактарызаваны ў перакладзе Святаслаў:
А яшчэ зусім-зусім нядаўна
кіеўскі вялікі Святаслаў,
мудры бацька, грозны, мужны, слаўны
пад пятою полаўцаў трымаў.
На зямлю паганую, чужую
ён палкі свае адважна вёў,
раць скрышыў нязломную, стальную,
і яе не адшукаць слядоў...
На Русі адразу страх загінуў,
людзі не баяліся пагроз. [2, с.138]

У “залатым слове Святаслава” гучыць дакор князям, якія не пажадалі зразумець мудрасці старэйшых пакаленняў, “рана славу захацелі мець і сваё багацце загубілі” [2, с.142].

“Што адзін зрабіць для справы зможаш?” – пытае грозна князь і заклікае да аб’яднання:

Дык сядлайце быстраногіх коней,

за святую праўду пастаім,
чужакоў з усёй зямлі прагонім
і братоў на ганьбу не дадзім!

Ненавісных полаўцаў паганых
з рускае зямлі навек змяцём... [2, с.145]

Пры перакладзе аўтар змог захаваць непаўторнасць апісанняў з'яў прыводы, выкарыстаных у арыгінале. Прырода не паказваецца як фон для апаведу. Яна прымае ўдзел у падзеях, надзяляецца чалавечымі якасцямі.

Прырода папярэджае Ігара перад паходам:

... а сонца цеменню шлях засланіла,
ноч навальніцай птахаў разбудзіла,
а свіст звярыны лес абудзіў. [2, с.128]

... так, пачуўшы стрэл, бяду прарочаць
лебедзі, іх проста не стрымаць –
пакідаць патрэбна ўтульны дом,
князь вядзе палкі на сіні Дон.
А бяда за ім услед нясецца
і на птушак наганяе страх,
страх, які і сочыць, і смяецца,
на купчастых седзячы дубах,
у лагчынах – дзікі вой ваўкоў,
а ў нябёсах – шумны спеў арлоў.
Злосныя арлы звяроў склікаюць
на здабычу – будзе шмат касцей...
Доўга гасне ноч. Але на ўсходзе
ўспыхнулі заранкі, знікнуў змрок.
Салаўіны пошчак, як разводдзе,
у дуброве нечакана змоўк.

Гоман галак у кустах прачнуўся
ад яго аж ранак здрыгануўся. [2, с.129]

Перад наступленнем полаўцаў наваколле прадвяшчае бяду:

Крывавыя зоры ўспыхнулі рана,
нібы на целе крывавыя раны.
Чорныя хмары з-за мора ідуць,
неба маланкі крамсаюць, сякуць. [2, с.131]

Да сіл прыроды звяртаецца за дапамогай Яраслаўна. Яна просіць вецер адкінуць убок чужыя стрэлы, адводзячы смерць, Дняпро – вярнуць князя Ігара дадому. Дакарае сонца за тое, што яно зрабілася “злосным, невыносным і пякельным”, скруціла смагаю рукі рускім воінам.

Прырода дапамагае князю Ігару ўцячы з палону:

Згаслі ясныя зоры
і зусім не гараць...
І заціхлі сарокі,
і вароны маўчаць... [2, с.158]
Усё навокал радуецца свабодзе Ігара:
У настроі добрым, бы ў дзятвы,
значаць стукам князю шлях дзятлы:
“Да сваёй жаданае ракі,
Князь, імчыся толькі напрасткі!”
Салаўі не моўкнуць да зары,
і пяюць дубровы і бары,
плешча хваляй Дон у берагі:
“На свабодзе Ігар дарагі!”

Пераклад Яўгена Крупенькі насычаны мастацкімі сродкамі.
Эмацыянальным, жывым робяць аповед метафары:

... белыя туманы
разганяла сонца над зямлёй. [2, с.124]
Ігара паклікала дарога

у паход – пакінуць славы след. [2, с.124]

... сэрца прагне бою, розум

ні на міг спакою не дае... [2, с.126]

А куране-воіны

славаю ўзброены [2, с.128]

Аksamітным шоўкам з пазалотай

дружна пачалі масты масціць. [2, с.130]

Ходзіць гора па Русі вялікай,

Ходзіць, не збіваецца з дарог.

Стогне Кіеў стольны над гарою,

Хмары над Чарнігавам вісяць.

Слёзы па Русі цякуць ракою,

а бяды і гора не стрымаць. [2, с.137]

Як між намі вырасла сцяна? [2, с.143]

Стогне Русь гаротная ад мук. [2, с.151]

Метафары даюць магчымасць стварыць уражанне бесперапыннага руху, імклівага дзеяння, паказваюць карціны жыцця, выяўляюць пачуцці герояў, перадаюць іх настрой.

Шырока выкарыстоўвае аўтар параўнанні:

на чыстым, як раса, світанні... [2, с.133]

Ігара сцягі на дол схіліліся, як вечар. [2, с.135]

Праімчаўся, як віхор, з дружнай. [2, с.138]

... і, як туры, з крыкам паміраюць. [2, с.145]

Карпаты, як каня, стрыножыў. [2, с.145]

Ворагі стаялі, як слупы...

і галовы клалі, як снапы. [2, с.146]

Няшмат выкарыстоўвае аўтар эпітэтаў, затое ўжытыя ім – трапныя, значныя, дакладныя: нялёгкі час, суровы [2, с.134], мужаю крывёй, у няроўнай сечы, над быстрацечнаю ракой [2, с.135], пустынная чужына [2, с.136], горкі, сумны час [2, с.139] і інш.

Уражанне жывой гутаркі стварае выкарыстанне ў тэксце звароткаў:

Колькі палягло на полі ратным,

Руская зямля, тваіх сыноў! [2, с.135]

Ой, далёка заляцеў ты, сокал! [2, с.137]

Вымушан вас, дзеці, дакараць. [2, с.142]

Дарагі і мудры, слаўны княжа!

Ты за ўсіх на свеце разумнейшы. [2, с.140]

Дзе ты, брат мой грозны Яраслаў? [2, с.142]

Каб падкрэсліць сэнсава важнае слова, аўтар карыстаецца інверсіяй:

Дружны храбрыя імчаць [2, с.135], на кані гарачым [2, с.144], над табою хмара не навісла [2, с.145], смертнай не баяліся часіны [2, с.146], пад клікі полаўцаў паганых [2, с.148], уздоўж Нямігі, крывавай, успененай [2, с.150] і інш.

Слова, якое стаіць не на прывычным месцы, выдзяляецца паўзай, прыцягвае ўвагу чытача, прымушае задумацца над зместам.

Пераклад Яўгена Крупенькі мае сваю адметную кампазіцыю.

Запеў настройвае чытача на праўдзівы паказ падзей:

Ці не лепш, браты, і нам пачаць

аб паходзе Ігаравым слова

і нашчадкам, пакаленням новым,

да драбніцы праўду раскажаць? [2, с.123]

Асноўная частка твора падзяляецца на тры часткі, якія ў сваю чаргу падзяляюцца на падчасткі. Першая частка расказвае пра паход Ігара, цяжкі бой, паражэнне рускіх князёў. Другая частка пачынаецца з апісання сну князя Святаслава. Тут жа гучыць заклік да з'яднання князёў у барацьбе супраць знешніх ворагаў. Трэцяя частка ўтрымлівае плач Яраслаўны, уцёкі Ігара з палону.

У **эпілогу**, які падзяляецца на дзве часткі, падкрэсліваецца праўдзівасць апаведу, праслаўляюцца князі мужныя, гучаць пажаданні:

Сказаў Баян, які не ўмеў баяцца

пагрозаў розных, праўда даражэй:
Бяда плячам без галавы застацца,
а галаве жыць нельга без плячэй...
Самі струны кажуць:
Слава Ігар-княжа!
Слава, буй-тур Усевалад, табе!
Князю Уладзіміру – славы дзве!
Слава ўсім, хто дружыны ў паход вадзіў!
Жывіце ў дружбе доўгія гады!
Жывіце дружна і не ведайце бяды! [2, с.160-161]

Паэту ў цэлым удалося захаваць паэтычны лад «Слова», яго вобразна-выяўленчую сістэму, язычніцкі дух твора. Творчае выкарыстанне фальклорнай паэтыкі, выяўленчых сродкаў вусна-паэтычнай творчасці не пераходзіць у стылізацыю пад фальклор, а яшчэ больш падкрэслівае і ўзмацняе народную сутнасць паэмы, якая адлюстравала шматвяковы мастацкі вопыт народа. Зварот паэта да твора XII ст. сведчыў не пра адыход ад надзённых праблем, а пра яго глыбокі патрыятычны роздум над гістарычным лёсам сваёй Бацькаўшчыны, над яе днём сённяшнім і будучым.

2.2. Думкі рэцэнзентаў аб перакладзе “Слова” Яўгена Крупенькі

Пераклад «Слова аб палку Ігаравым» высокапаэтычны і дасканалы, змест арыгінала перадаецца досыць правільна, аднак скандэнсавана-кароткія, магутнай сілы і вялікага паэтычнага характа вобразы старажытнай паэзіі аўтар падае ў значна пашыраным выглядзе, стварае такія карціны, у якіх многа свайго асабістага.

Ці можна лічыць гэта недахопам? Нам вельмі хацелася б, каб пераклад быў зусім раўназначны ва ўсіх адносінах арыгіналу, але ці магчыма гэта ўвогуле.

У практыцы перакладаў «Слова аб палку Ігаравым» маецца нямала прыкладаў далёкага адыходу ад першакрыніцы, і тым не менш даследчыкі толькі канстатуюць факт, але не выносяць строгі прысуд. Паследуем іх

прыкладу і мы. Для мяне бяспрэчна адно: паэт кіраваўся ў сваёй працы самымі лепшымі намерамі і меркаваннямі, а таму яго пераклад заслугоўвае ўсялякага ўхвалення...

Абавязкова трэба гэты пераклад «Слова» выдаць асобнай кнігай у школьнай серыі з добрымі ілюстрацыямі і на добрай паперы з цікавым уступным словам спецыяліста.

Новы пераклад «Слова аб палку Ігаравым» здзейснены з любоўю да слаўных спраў нашых продкаў. Досыць высокае яго паэтычнае майстэрства. Неабходна як найхутчэй зрабіць гэты пераклад здабыткам шырокіх мас чытачоў.

28.XI.1975

Ю. С. Пшыркоў

Пераклад «Слова аб палку Ігаравым» Яўгена Крупенькі, на маю думку, заслугоўвае ўвагі. Сёе-тое яшчэ вымагае дапрацоўкі і праўкі. Але галоўнае для нас: грамадскасць можа атрымаць новую вартасную, мастацкую інтэрпрэтацыю бессмяротнага помніка. Помніка, які ў перакладзе яшчэ раз сведчыць пра сваю сувязь з нашым часам. У перакладзе «Слова» заканчваецца словамі:

Слава ўсім, хто чужакоў граміў,
хто дружыны ў паход вадзіў!

Жывіце ў дружбе доўгія гады!
Жывіце і не ведайце бяды!
Добра.

Мне здаецца, ёсць падставы для публікавання перакладу Я. Крупенькі. Мая думка падмацоўваецца і рэцэнзіяй Ю. Пшыркова.

09.09.83 г.

В. Бечык

Яўген Крупенька — паэт арыгінальнага стылю і сталага творчага вопыту. Пярэчанні, маўляў, навошта цягацца з самім Купалам, не маюць пад сабой аніякай сур'ёзнай глебы. У Яўгена Крупенькі сваё прачытанне геніяльнага помніка, паэтычнае і натхнёнае. Ёсць і яшчэ адзін аспект, яго таксама варта ўлічыць. Як адзначаюць аналітыкі, сутнасць «Слова» ў закліку да еднасці. У

наш час еднась народаў перад пагрозай ядзернай катастрофы, ачаговымі канфліктамі, тэрарызмам — задача першачарговая. Такі падтэкст бачыцца мне і ў гэтай добрасумленнай працы паэта.

Сцяпан Гаўрусёў [2, с.167-172]

ЗАКЛЮЧЭННЕ

Кожны новы пераклад «Слова аб палку Ігаравым» — справа адметна важная і актуальная. Уваскрашаючы гераічнае мінулае, мы тым самым узнімаем і ўслаўляем наша сучаснае.

“Пераклад «Слова» на сучасную мову быў і застаецца задачай нялёгкай. Гэта пераклад не з замежнай мовы, не па падрадкоўніку, а са славянскай, блізкай кожнаму адукаванаму чалавеку мовы, вялікай рускай, толькі вельмі далёкага часу” [2, с.166].

«Слова» заўсёды ўключалася і сёння ўключаецца ў паэтычную культуру новага часу. Чаму ж патрэбны яшчэ новыя пераклады «Слова»? Хіба недастаткова створаных? А справа ў тым, што ёсць два зусім непадобныя падыходы да перакладаў. Адны перакладчыкі імкнуцца да лагічнай дакладнасці, выразнай перадачы сэнсу тэксту, стараюцца ўлічыць усю навуковую літаратуру аб «Слове», новыя пра яго тлумачэнні. Другія перакладчыкі імкнуцца перадаць паэтыку «Слова», арыентуюцца больш на стылістыку, метафарычнасць. “І такіх паэтычных перакладаў, як слухна заўважае Д.С. Ліхачоў, можа быць столькі, колькі існуе паэтаў. Пераклад, які прэтэндаваў бы, на тое, што ён з’яўляецца канчатковым, проста немагчымы, бо асноўны тэкст помніка ў асобных месцах можна разумець і трактаваць па-рознаму”. [2, с.166]

«Слову аб палку Ігаравым» — жыць у вяках, у сэрцах нашчадкаў.

У выніку правядзення даследавання былі вырашаны пастаўленыя задачы.

Вынікі аналізу прыводзяць да вываду: пераклад «Слова аб палку Ігаравым» Яўгена Крупенькі заслугоўвае ўвагі чытачоў і даследчыкаў. Прастата фармулявання думак робіць успрыманне зместу твора лёгкай, даступным для чытача любога ўзросту.

Дадзены матэрыял можа быць выкарыстаны для работы на факультатыўных занятках па беларускай літаратуры, для правядзення літаратурных вечарын, прадметных тыдняў, для размяшчэння ў перыядычным друку, пры арганізацыі выстаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Беларускія пісьменнікі: бібліяграфічны слоўнік / у 6 т. / рэдкал.: Б. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя, 1994. – Т.3.
2. Крупенька, Я. Жыццём прысягаю / Я. Крупенька // Вершы і пераклады. – Мінск, 2002. – С. 13-161.
3. Слова пра паход Ігаравы /укл. В.В. Кушнярэвіч/ – Мінск: Мастацкая літаратура, 1999.
4. Слово о полку Игореве: Древнерусский текст / сост. Д.С. Лихачев/ - Москва: Просвещение, 1984

Звесткі з біяграфіі Яўгена Крупенькі

Крупенька Яўген Міхайлавіч нарадзіўся 20 жніўня 1936 года ў сялянскай сям’і. Пасля заканчэння дзесяцігодкі супрацоўнічаў у рэдакцыі шклоўскай раённай газеты “Чырвоны барацьбіт”. Пісаў нататкі, рэпартажы, нарысы, друкаваў вершы. У 1955 – 1958 гг. Служыў у Савецкай Арміі. У 1956 – 1959 літсупрацоўнік газеты “За вяртанне на Радзіму”, 1959 – 1961 – часопіса “Блакнот агітатара”. З 1961 загадчык аддзела піянерскага жыцця часопіса “Бярозка”. У 1965 – 1970 гг вучыўся ў літаратурным інстытуце імя Горкага ў Маскве, пасля яго заканчэння, з 1970 – літаратурны кансультант, з 1977 – супрацоўнік аддзела сельскай моладзі, у 1980 – аддзела прапаганды і агітацыі газеты “Чырвоная змена”.

Першую байку “Два працадні” надрукаваў у раённай газеце “Чырвоны барацьбіт” яшчэ ў школьныя гады.

Выдадзены зборнікі твораў “Салаўі”, “Нядзеля”, “Бусліны човен”, “Стрэчанне”, “Малінавы год”, “Колеры”, “Нашы святы”, “Усе работы добрыя”, “Хто нам дом пабудаваў”, “Слон пад мікраскопам”, “Юбілейныя бліны” і інш.

Выступаў з крытычнымі і публіцыстычнымі артыкуламі, рэцэнзіямі, друкаваў нарысы, творчыя партрэты беларускіх пісьменнікаў. Зрабіў пераклад на сучасную беларускую мову “Слова аб палку Ігаравым”. Перакладаў на беларускую мову творы рускіх, украінскіх паэтаў.

Песні на словы Я. Крупенькі напісалі А. Ізотаў, А. Рэмізоўская, Ю. Семяняка і інш.

Памёр паэт 4 лютага 1990 года. Пахаваны ў вёсцы Саськаўка Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці.

На хаце ў роднай вёсцы ў 1992 годзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка.

Пахаваны паэт побач з маці. На помніку радкі з верша:

Калі памру, то стану я

Тваім, любімая зямля...